

דיצה"ר מתהפך משד למלאך דקדושה וממלאך דקדושה לשד, והכל הוא כפי מעשה האדם, כי אם הוא גובר על יצרו הוא מתהפך למלאך ואם לאו הוא נשאר שד. **וַיִּמְהָכֵּא אֶשְׁתִּימוֹדֵעַ יוֹסֵף שִׂידָא, אַמַּאי אֶתְקַרֵּי הֶכִי** [רעח] ומכאן נודע למה נקרא יוסף שידא בשם יוסף, [רעט] והוא מאחר שהוא היה יצה"ר דרב יוסף שנהפך למלאך דקדושה מאחר שרב יוסף שיעבד אותו וגבר עליו בכח מצוותיו.

יש שדים שהם כמלאכי השרת

וְעַל שֵׁם שְׂדִים דְּאָתוּ יִמְהָא, אִוְקְמוּהָ מְאִירֵי מִתְנִיתִין,
דְּאִית מְנַהוּן כְּמִלְאָכֵי הַשָּׂרַת, וְאֵינּוּן תַּלְמִידֵי
חֲכָמִים דִּידְעִין מְאִי דְהָהָה, וּמַה דְּעֵתִיד לְמַהוּי [97] והנה על

אור הרשב"י

הקרוב לקדושה יוכל האדם בנקל להופכו לטוב ואז הוא יהיה חכם בהוכמת התורה, ואם לא יעסוק בתורה לכל הפחות הוא יהיה חכם בשאר החוכמות בכדי להתגאות בפני בני אדם מאחר שאין היצה"ר שבו מפתהו לעזוב את החכמה אלא הוא מפתהו לעזוב את חכמת התורה. אמנם השדים שנחצבו מעביות וגסות הקל"י הם רודפים אחר היוק וקלקול ואינם יודעים מאומה, ואותם הבני אדם שהיצה"ר הנ"ל נמשך להם יש בהם ב' בחינות, א' אם הם שבים בתשובה הם ת"ח קשי העיון וההשגה וגסים בשכלם, וטורחים טורח מרובה להשיג דבר מועט, והם כחמורים הנושאים משא כבד, עד שמשברים הקל"י הגסה מעליהם וכן הדבר במידותיהם,

[רעח] כתב הרמ"ק שענין זה הוא הגהה מבחינ' ואינו מזהוהר.

[רעט] כדאיתא בפסחים דף קי עמוד א' אמר רב יוסף, אמר לי יוסף שידא: אשמדאי מלכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי, ומלכא לא איקרי מויק.

[97] ובכדי להבין את המאמר בהא נעתיק את מש"כ הרמ"ק שגם בקל"י עצמה בלא הצטרפות אל הקדושה יש בהם קצת הכנה לקבל את הקדושה, כי הנה כאשר היצה"ר נחצב ממחצב דק הקרוב לקדושה אזי הוא מוכן לקבל כל חכמה וחושק בה, וכאשר הוא נחצב מעביות וגסות הקל"י הוא חושק בתאוות, ולכן יש מהשדים חכמים ויש שאינם. והנה כאשר נכנס היצה"ר ממחצב

הלימוד היומני

לע"נ מרים בת רחל ע"ה • לע"נ ר' אליהו נענה ז"ל

אותם השדים שבאו מהמחצב הדק של הקלי' הקרוב לקדושה, בהם ביארו חז"ל ואמרו שיש מהשדים שהם כמלאכי השרת[רפא] מאחר שחשקם להידבק בקדושה כמלאכים, והם נקראים שדים תלמידי חכמים שיודעים בחכמתם מה שהיה ומה שעתיד להיות. **וְאֵינֶנּוּ**

אור הרשב"י

ההיא, ואדרבא יצה"ר גורם שתהיה הנפש שד, והיינו הרשעים הם הם המזיקים כנודע, עכ"ל.

וכתב האור החמה שכך הוא בכמה מקומות בנמרא שהיו חכמים ששימשו אותם שדים והודיעו להם דברים, וכגון ביבמות קכ"ב ע"א אמר רבי חנינא אמר לי יונתן שידא וכן הוא בחולין ק"ה ע"ב ההוא בר שידא דהוה בי רב פפא ופירש"י שהיה משמשו.

[רפא] ובענין זה איתא בחגיגה דף טז עמוד א' תנו רבנן: ששה דברים נאמרו בשדים, שלשה כמלאכי השרת ושלושה כבני אדם. שלשה כמלאכי השרת: יש להם כנפים כמלאכי השרת, וטסין מסוף העולם ועד סופו כמלאכי השרת, ויודעין מה שעתיד להיות כמלאכי השרת. יודעין סלקא דעתך? אלא: שומעין מאחורי הפרגוד כמלאכי השרת. ושלושה כבני אדם: אוכלין ושותין כבני אדם, פרין ורבין כבני אדם, ומתים כבני אדם. ששה דברים נאמרו בבני אדם, שלשה כמלאכי השרת, שלשה כבהמה. שלשה כמלאכי השרת: יש להם דעת כמלאכי השרת, ומהלכין בקומה זקופה כמלאכי השרת, ומספרים בלשון הקדש כמלאכי השרת. שלשה כבהמה: אוכלין ושותין כבהמה, ופרין ורבין כבהמה, ומוציאין רעי כבהמה.

ובחינה ב' הוא אותם שאינם שבים בתשובה שהם עמי הארץ בעלי המידות המושחתות והרעות שהם חושקים תמיד במאכל ומשתה ומשגל והם שקץ ובנותיהם שקץ.

ובענין זה איתא בספר חסד לאברהם – מעין ז – נהר – ט וז"ל: ויש לכל אדם ואדם יצה"ר שהוא נקרא שד אחד בגופו המחטיאו, שד ודאי, כי יצה"ר והשדים מחצב שלהם אחד, והנה יצה"ר זה לפי המחצב שלו מאיזה קליפה, כן הוא הכנתו לענייני העולם, ולכן יש בני אדם שחומרם זך מוכן לשכל, ויש שחומרם עכור, הכל לפי בחינת יצה"ר מאיזה קליפה.

וכאשר תתלבש הנשמה בסוד רוח ונפש ביצה"ר, ויצה"ר בגוף, אין ספק שהנשמה בעלת עשר כלולה ודאי, ולזה היא יו"ד, ובהיות הנשמה גוברת על יצה"ר ומטהרו ומכניסו בקדושה ומשעבדו לעבודת השם, הנה יאמר עתה על יצה"ר זה שהוא שד יהודי, ואז מזדווג הנשמה ויצה"ר יחד באמצעות רוח ונפש, ויטהר היצה"ר ע"י הנשמה ההיא ויעשה מלאך, והיינו שיעשה ע"י הנשמה שד"י, והיינו בנימט' מטטרוין. ואם ח"ו יהיה בהיפך שמחטיא הנשמה, לא לבד שיאבד הנשמה והרוח ע"י יצה"ר אבד אלא גם הנפש נאמר הכרת תכרת הנפש

בְּדִיּוּקְנֵייהוּ בְּאַרְעָא, אֵינּוּן מְאִרֵי פִילוֹסוֹפִיָא, אֶצְטַגְנֵינִי
 יִשְׂרָאֵל, דִּידְעִין מְאִי דְהָוָה, וּמְאִי דְעֵתִיד לְמַחֲוֵי,
 מְאוֹתוֹת דְחַמָּה וְסִיחָרָא, לְקוֹתָא דְלַהוֹן, וְכֹל כְּכַב
 וּמְזֹל, וּמָה אֲחֵזִי בְעֵלְמָא ואלו בני האדם שבארץ שהיצה"ר שלהם נמשך

מהבחינה הזאת, אם הם לא שבים בתשובה ועוסקים בחכמת התורה, אז לכל הפחות הם
 חכמים בפילוסופיה החוקרים באלהות, והם חכמים בחכמת התכונה דישראל, (רפג) ובוזה הם
 יודעים מה היה ומה עתיד להיות, ע"י שהם חוקרים האותות החמה והלבנה ובסוד לקויותם
 ובשאר הכוכבים והמזלות שכל אלה מורים מה יהיה בעולם, אמנם אם הם יעסקו בתורה
 הם יוכלו בנקל להיות תלמידי חכמים מאחר שיצרם חושק בחכמה (רמ"ק).

יש שדים שהם כבהמות

וְאֵת מְנַהוֹן (דף רע"ז ע"ב) כְּבִהְמָה, פְּרִין וְרַבִּין כְּבִהְמָה,
 דִּיּוֹקְנָא דְלַהוֹן לְתַתָּא אֵינּוּן עֲמֵי הָאָרֶץ ומאלו השדים

יש שהם כבהמה, דהיינו שהם ממחצב עביות וגסות הקלי' ולכן הם פרים ורבים כבהמה,
 ואלו בני האדם שבארץ שהיצה"ר שלהם נמשך מהבחינה הזאת אם הם לא שבים בתשובה,
 הם עמי הארץ בעלי המידות המושחתות והרעות שהם חושקים תמיד במאכל ומשתה

אור הרשב"י

שנאמר ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם
 ובינתכם לעיני העמים איזו חכמה ובינה
 שהיא לעיני העמים – הוי אומר זה חישוב
 תקופות ומזלות.

[רפג] והטעם שזו החכמה הוא של ישראל, כי
 בזה נאמר 'כי היא חכמתכם ובנתכם לעיני
 העמים' כדאיתא בשבת דף עה עמוד א' אמר
 רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן: מנין
 שמצוה על האדם להשב תקופות ומזלות –

הלימוד היומי

לע"נ מרים בת רחל ע"ה • לע"נ ר' אליהו נענה ז"ל

ומשגל, וְאוֹקְמוּהָ מְאִירֵי מִתְנִיתִין, דְּאִינוּן שְׁקִץ, וּבְנֹתֵיהוֹן שְׁרִץ. וְעַל בְּנֹתֵיהֶן נֶאֱמַר, (דברים כז) אָרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה וּבְהֵם אָמְרוּ חז"ל שֶׁהֵם שֶׁקֶץ וּבְנֹתֵיהֶם שֶׁקֶץ וּכְוִי[רפג]. וְאִינוּן שׁוֹנָאִים לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים מְאִירֵי מִשְׁנָה, דְּאִינוּן מְלָאכֵי הַשָּׂרֵת מִמֶּשׁ וְהֵם שׁוֹנָאִים אֶת הַחֲכָמִים בְּעֵלֵי הַמִּשְׁנָה שֶׁהֵם כַּמְלָאכֵי הַשָּׂרֵת מִמֶּשׁ וְלֹא רַק דּוּמִים לְמַלְאכֵי הַשָּׂרֵת. וּבְגִין דָּא אוֹקְמוּהָ מְאִירֵי מִתְנִיתִין, עַל בַּר נֶשׂ אִי יְהֵא (מלאכי א) כְּמִלְאֲךָ יְהוָה צְבָאוֹת תּוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ, וְאִי לֹא לֹא יִבְקְשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ וּבְהֵם אָמְרוּ חז"ל שֶׁהֵם הוּא דוּמָה לְמִלְאֲךָ ה' יִבְקְשׁוּ תּוֹרָה מִפִּיהוּ וּכְוִי[רפד].

נשמות מצד המלכות דאצילות דקדושה

וְאִית אַחֲרֵינִין מְאִירֵי סְתָרֵי תּוֹרָה, מְאִירֵי מְדוּת, דְּאִינוּן יְרֵתִין נִשְׁמָתִין מְסֻטָּרָא דְּמַלְכוּתָא קַדִּישָׁא, דְּאִיהוּ כְּלִילָא יַעֲשֶׂר סְפִירָן אֲמַנָּם יֵשׁ בְּנֵי אָדָם אַחֲרִים שֶׁהֵם בְּעֵלֵי סְתָרֵי תּוֹרָה, וּבְעֵלֵי מִידוֹת הָעוֹסְקִים בִּי"ס וּמִידוֹת שֶׁל הַקְּב"ה, וְהֵם יוֹרְשִׁים נִשְׁמוֹת מִצַּד הַמַּלְכוּת דְּאִצִּילוֹת הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהִיא כְּלוּלָה מִכֹּל הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאִצִּילוֹת שֶׁמִּשׁוּם כֵּךְ הִיא נִקְרָאת

אור הרשב"י

רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' צבאות - יבקשו תורה מפיהו. ואם לאו - אל יבקשו תורה מפיהו.

[רפג] כדאיתא בפסחים דף מט עמוד ב' ולא ישא בת עמי הארץ, מפני שהן שקץ, ונשותיהן שרץ, ועל בנותיהן הוא אומר ארוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה. [רפד] כדאיתא בהגיגה דף טו עמוד ב' והאמר

הלימוד היומני

לע"נ מרים בת רחל ע"ה • לע"נ ר' אליהו נענה ז"ל